

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МЕТАЛУРГІЙНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

З Б І Р Н И К
конкретних ситуацій, імітаційних і тренувальних вправ
та завдань для лабораторних робіт
з дисципліни «Бухгалтерський облік»
для студентів економічних спеціальностей
(бакалаврський рівень)

Друкується за Планом видань навчальної та методичної літератури,
затвердженим Вченою радою НМетАУ
Протокол № 2 від 05.02.2020

Дніпро НМетАУ 2020

УДК 657.(075.8)

Збірник конкретних ситуацій, імітаційних і тренувальних вправ та завдань для лабораторних робіт з дисципліни «Бухгалтерський облік» для студентів економічних спеціальностей (бакалаврський рівень) / Укл.: Г.О. Король, Т.В. Акімова, Р.Б. Сокольська, Д.О. Бельмас. – Дніпро: НМетАУ. – 69 с.

В роботі наведені конкретні ситуації, імітаційні і тренувальні вправи та завдання для лабораторних робіт при вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік», вказівки до їх виконання, література, що рекомендується.

Призначені для студентів економічних спеціальностей (бакалаврський рівень).

Укладачі: Король Г.О., канд. екон. наук, проф.;
Акімова Т.В., канд. екон. наук, доц.;
Сокольська Р.Б., канд. екон. наук, доц.;
Бельмас Д.О., магістрант

Відповідальний за випуск В.Д. Зелікман, канд. техн. наук, доц.

Рецензент Д.Є. Козенков, канд. екон. наук, проф. (НМетАУ)

ВСТУП

Функціонування вітчизняних підприємств у сучасних умовах, які характеризуються підвищеним рівнем невизначеності, вимагає наявності на підприємстві ефективної системи інформаційно-аналітичного забезпечення для формування необхідної звітності та задоволення потреб різних груп користувачів інформації як внутрішніх, так і зовнішніх, включаючи державні контролюючі органи. Головну роль в цій системі відіграє бухгалтерський облік, який включає збирання, обробку, зберігання та передачу користувачам інформації про події фінансово-господарської діяльності підприємства та їх результати. Саме тому дисципліна «Бухгалтерський облік» є однією з провідних у процесі підготовки фахівців з економічних спеціальностей.

Оскільки на сьогодні в Україні, як і в усьому світі, вплив процесів глобалізації та інтернаціоналізації бізнесу з великих транснаціональних корпорацій поширився на навіть відносно невеликі підприємства, зростає важливість організації та ведення бухгалтерського обліку відповідно до вимог Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Це вносить певні коригування як в методологію здійснення обліку на підприємствах, так і в структуру викладання дисципліни «Бухгалтерський облік» у закладах вищої освіти, яка має забезпечити здобувачам отримання відповідних компетенцій.

Для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» значна роль у вивченні дисципліни «Бухгалтерський облік» відводиться практичним і лабораторним заняттям, які забезпечують:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань з питань бухгалтерського обліку;
- надбання практичних навичок зі складання аналітичних, синтетичних і узагальнюючих документів бухгалтерського обліку;
- формування навичок роботи з нормативною і спеціальною літературою з бухгалтерського обліку.

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів на

практичних і лабораторних заняттях необхідно розглядати і вирішувати конкретні господарські ситуації, імітаційні та тренувальні вправи, впровадження яких в учбовий процес сприяє підготовці фахівців до практичної діяльності.

Конкретні ситуації, імітаційні та тренувальні вправи й завдання для лабораторних робіт наведені у послідовності по темах відповідно до робочої програми дисципліни «Бухгалтерський облік».

1. КОМПЛЕКСНЕ ЗАВДАННЯ З ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

1.1. Імітаційна вправа «Складання бухгалтерського балансу»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 4 години.

Ціль виконання завдання – опанувати бухгалтерський баланс, розібратися в його структурі, у різних видах активів, зобов'язань і капіталу підприємства, у різновидах дебіторської та кредиторської заборгованості.

Необхідно: скласти баланс на початок (на 01.01.XX) і кінець (на 31.01.XX, або 01.02.XX) звітного періоду, визначити підсумки по розділах і по балансу, установити фінансовий результат роботи підприємства, перевірити правильність розрахунків.

У таблиці 1.1 запропоновані вихідні дані для виконання цього завдання. У ній наведені елементи балансу, тобто види активів, зобов'язань і капіталу підприємства, назви яких не завжди збігаються з назвами статей балансу, що зроблено навмисно.

Таблиця 1.1

Вихідні дані для складання Балансу, тис. грн

Види активів і пасивів	На початок періоду (на 01.01. __ __)	На кінець періоду (на 01.02. __ __)	Розділ Балансу	Код рядка Балансу	Код рахунка
1	2	3	4	5	6
1. Продукція, яка оприбуткована на складі	6659	7992			
2. Продукція, відвантажена покупцю	13438	17635			
3. Позичка, яка отримана в банку на термін до одного року	12408	15300			
4. Первісний капітал	74612	74755			

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6
5. Вартість довгострокових цінних паперів банку	714	1000			
6. Залишок грошей у касі	5	17			
7. Основні засоби по первісній вартості	76228	76339			
8. Знос основних засобів	31200	31538			
9. Малоцінні і швидкозношувані предмети терміном служби до одного року	6925	6925			
10. Незавершене основне виробництво	4762	4026			
11. Резерв на покриття майбутніх витрат на оплату відпусток	581	731			
12. Матеріали	33374	32767			
13. Залишок грошей на поточному рахунку в банку	666	2937			
14. Незакінчений поточний ремонт	38	38			
15. Інші кошти	498	329			
16. Прибуток (збиток)	?	?			
17. Цільові фонди	13445	12317			

Продовження таблиці 1.1

1	2	3	4	5	6
18. Капітальні вкладення у власне будівництво	286	–			
ЗАБОРГОВАНОСТІ					
19. Осіб, які нанесли матеріальний збиток підприємству	33	33			
20. Постачальникам за товари	7896	5805			
21. Працівників по позичках на придбання товарів широкого споживання	104	102			
22. Перед бюджетом	2877	2223			
23. По виданих авансах	950	1925			
24. По оплаті праці персоналу	2321	5939			
25. Перед органами страхування	227	597			
26. Працівників по позичках молодим сім'ям на житлове будівництво	544	543			
27. Банку за кредит на термін більше одного року	1356	298			
28. По короткострокових векселях отриманих	10	10			

Закінчення таблиці 1.1

1	2	2	4	5	6
29. Інших дебіторів за довгостроковою заборгованістю	1470	2106			
30. Інші необоротні активи	701	701			

Для складання бухгалтерського балансу слід використовувати бланк балансу згідно з Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [2], який наведений у таблиці 1.2.

При виконанні завдання спочатку необхідно визначити розділ активу чи пасиву балансу, до якого буде віднесено заданий елемент (таблиця 1.1). Для цього рекомендується задати собі такі питання:

- даний елемент балансу відноситься до ресурсів підприємства (активів), заборгованостей (зобов'язань) чи до видів капіталу?
- якщо це активи, то вони оборотні чи необоротні?
- якщо це пасиви, тобто джерела формування ресурсів підприємства, то вони є власними (капіталом) чи позиковими (зобов'язаннями)?
- якщо це зобов'язання, то вони довгострокові чи короткострокові?

Аналізуючи заборгованості, слід звернути увагу на те, хто кому винний: наше підприємство іншим юридичним чи фізичним особам або навпаки? Який це вид заборгованості: дебіторська чи кредиторська? Суми дебіторської заборгованості заносяться до активу балансу, а кредиторської – до пасиву.

Знайшовши відповіді на ці питання необхідно заповнити стовпчики «Розділ Балансу» (4) і «Код рядка Балансу» (5) у таблиці 1.1.

Для складання балансу (таблиця 1.2) варто рухатися послідовно по рядках таблиці вихідних даних (таблиця 1.1), відшукуючи статті в балансі, відповідні заданим елементам.

Таблиця 1.2

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на _____ 20__ р.

Актив	Код рядка	На 01.01 __ __	На 01.02. __ __
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000		
- первісна вартість (12)	1001		
- накопичена амортизація (13)	1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції (15)	1005		
Основні засоби:	1010		
- первісна вартість (10)	1011		
- знос (13)	1012	()	()
Інвестиційна нерухомість (10)	1015		
Довгострокові біологічні активи (16)	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств (14)	1030		
- інші фінансові інвестиції (14)	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість (18)	1040		
Відстрочені податкові активи (17)	1045		
Інші необоротні активи (18, 19)	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100		
- виробничі запаси (20, 22)	1101		
- незавершене виробництво (23, 25)	1102		
- готова продукція (26, 27)	1103		
- товари (28)	1104		
Поточні біологічні активи (21)	1110		
Векселі одержані (34)	1120		

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (36, (38))	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
- за виданими авансами (37)	1130		
- з бюджетом (64)	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
- з нарахованих доходів (37)	1140		
- із внутрішніх розрахунків (68)	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість (37)	1155		
Поточні фінансові інвестиції (35)	1160		
Гроші та їх еквіваленти (30, 31, 33)	1165		
Витрати майбутніх періодів (39)	1170		
Інші оборотні активи (37)	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		
Баланс	1300		
Пасив	Код рядка	На 01.01 _ _	На 01.02._ _
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал (40)	1400		
Капітал в дооцінках (41)	1405		
Додатковий капітал (42)	1410		
Резервний капітал (43)	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (44)	1420		

Продовження таблиці 1.2

1	2	3	4
Неоплачений капітал (46)	1425	()	()
Вилучений капітал (45)	1430	()	()
Інші резерви (49)	1435		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання (53)	1500		
Довгострокові кредити банків (50)	1510		
Інші довгострокові зобов'язання (55)	1515		
Довгострокові забезпечення (47)	1520		
Цільове фінансування (48)	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків (60)	1600		
Векселі видані (62)	1605		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
- довгостроковими зобов'язаннями (61)	1610		
- товари, роботи, послуги (63)	1615		
- розрахунками з бюджетом (64)	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
- розрахунками зі страхування (65)	1625		
- розрахунками з оплати праці (66)	1630		
- за одержаними авансами (68)	1635		
- за розрахунками з учасниками (67)	1640		
- із внутрішніх розрахунків (68)	1645		
Поточні забезпечення (47)	1660		
Доходи майбутніх періодів (69)	1665		

Закінчення таблиці 1.2

1	2	3	4
Інші поточні зобов'язання (68)	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

Потім слід вносити суми на початок і кінець періоду в бланк балансу із відповідного рядка таблиці вихідних даних (таблиця 1.1), після чого відмічати рядки із заданими елементами, суми по яких перенесені до балансу, шляхом написання крижу (знаку √) ліворуч від порядкового номера рядка завдання.

Знайшовши місце в балансі сума, зазначеним у першому рядку таблиці вихідних даних завдання, слід переходити до другого рядка і т.д. Не потрібно намагатися вибірково заносити в баланс суми з завдання (ті, котрі більше знайомі, чи керуючись іншим принципом).

Після того, як усі суми внесені в баланс, необхідно визначити підсумки по розділах активу і пасиву балансу, а також загальний підсумок по активу і пасиву. Оскільки в баланс не внесена сума нерозподіленого прибутку (непокритого збитку), підсумок по активу не буде дорівнювати підсумку по пасиву. Підсумок по активу завжди відповідає справжній сумі балансу. Щоб домогтися рівності підсумків по активу і пасиву, необхідно визначити фінансовий результат роботи підприємства (прибуток чи збиток). Для цього необхідно виконати наступні дії.

Порівняти підсумок по активу з підсумком по пасиву. Якщо підсумок по активу балансу більше, ніж підсумок по пасиву, то різниця між ними і є розмір нерозподіленого прибутку. Суму цього прибутку необхідно внести в розділ 1 пасиву балансу «Власний капітал». Після цього слід перерахувати з урахуванням внесеної суми підсумок по розділу 1 пасиву і загальний підсумок по пасиву балансу. Після внесення таких

змін підсумок по пасиву буде дорівнювати підсумку по активу балансу.

Сума непокритого збитку визначається в тому випадку, якщо підсумок по пасиву балансу більше підсумку по активу і дорівнює їхній різниці. Необхідно обчислити цю величину, внести її в розділ 1 пасиву балансу, перерахувати підсумок по цьому розділу і по пасиву в цілому, пам'ятаючи, що значення непокритого збитку враховується в підсумок пасиву зі знаком «-».

Указані дії з визначення прибутку чи збитку виконуються за значеннями показників як на початок, так і на кінець звітного періоду.

1.2. Тренувальна вправа «Визначення відповідності рахунків Плану рахунків статтям балансу»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 2 години.

Ціль виконання завдання – опанувати план рахунків бухгалтерського обліку, зрозуміти взаємозв'язок статей балансу з бухгалтерськими рахунками.

Необхідно зіставити рахунки бухгалтерського обліку зі статтями балансу.

Для виконання цього завдання необхідно до стандартного бланку бухгалтерського балансу додати праворуч дві графи: «Код рахунка/субрахунка» і «Найменування рахунка/субрахунка».

Виконуючи завдання, варто рухатися по статтях балансу і вносити в зазначені додаткові графи код рахунка (субрахунка) і його назву, які слід визначити, використовуючи план рахунків.

Найменування деяких статей балансу відповідають найменуванням рахунків, наприклад, стаття «Капітал у дооцінках» відповідає рахунку 41 «Капітал у дооцінках». Найчастіше найменування рахунка відрізняється від найменування статті, наприклад, рахунок 30 «Готівка». У цьому випадку варто пам'ятати, що готівкові кошти підприємства, які знаходяться в касі, є грошовими, тому зазначеному рахунку буде відповідати стаття балансу «Грошові кошти та їх еквіваленти».

Крім того, слід звернути увагу на те, що одній статті балансу можуть відповідати декілька рахунків, тоді навпроти такої статті перелічують усі

відповідні рахунки. І, навпаки, один рахунок може бути пов'язаний з декількома статтями балансу. У цьому випадку необхідно з'ясувати, який субрахунок (рахунок з тризначним кодом) відповідає конкретній статті балансу.

Для виконання завдання необхідно використати форму таблиці 1.3.

Таблиця 1.3

Взаємозв'язок статей балансу з планом рахунків

Актив	Код рядка	Код рахунка/ субрахунка	Найменування рахунка/ субрахунка
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000		
- первісна вартість (12)	1001		
- накопичена амортизація (13)	1002		
Незавершені капітальні інвестиції (15)	1005		
Основні засоби:	1010		
- первісна вартість (10)	1011		
- знос (13)	1012		
Інвестиційна нерухомість (10)	1015		
Довгострокові біологічні активи (16)	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств (14)	1030		
- інші фінансові інвестиції (14)	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість (18)	1040		
Відстрочені податкові активи (17)	1045		
Інші необоротні активи (18, 19)	1090		
Усього за розділом I	1095		

Продовження таблиці 1.3

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100		
- виробничі запаси (20, 22)	1101		
- незавершене виробництво (23, 25)	1102		
- готова продукція (26, 27)	1103		
- товари (28)	1104		
Поточні біологічні активи (21)	1110		
Векселі одержані (34)	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (36, (38))	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
- за виданими авансами (37)	1130		
- з бюджетом: (64)	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
- з нарахованих доходів (37)	1140		
- із внутрішніх розрахунків (68)	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість (37)	1155		
Поточні фінансові інвестиції (35)	1160		
Гроші та їх еквіваленти (30, 31, 33)	1165		
Витрати майбутніх періодів (39)	1170		
Інші оборотні активи (37)	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (286)	1200		
Баланс	1300		

Продовження таблиці 1.3

Пасив	Код рядка	Код рахунка/ субрахунка	Найменування рахунка/ субрахунка
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал (40)	1400		
Капітал в дооцінках (41)	1405		
Додатковий капітал (42)	1410		
Резервний капітал (43)	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (44)	1420		
Неоплачений капітал (46)	1425		
Вилучений капітал (45)	1430		
Інші резерви (49)	1435		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання (53)	1500		
Довгострокові кредити банків (50)	1510		
Інші довгострокові зобов'язання (55)	1515		
Довгострокові забезпечення (47)	1520		
Цільове фінансування (48)	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків (60)	1600		
Векселі видані (62)	1605		

Закінчення таблиці 1.3

1	2	3	4
Поточна кредиторська заборгованість за:			
- довгостроковими зобов'язаннями (61)	1610		
- товари, роботи, послуги (63)	1615		
- розрахунками з бюджетом (64)	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
- розрахунками зі страхування (65)	1625		
- розрахунками з оплати праці (66)	1630		
- за одержаними авансами (68)	1635		
- за розрахунками з учасниками (67)	1640		
- із внутрішніх розрахунків (68)	1645		
Поточні забезпечення (47)	1660		
Доходи майбутніх періодів (69)	1665		
Інші поточні зобов'язання (68)	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття (680)	1700		
Баланс	1900		

1.3. Лабораторна робота «Ведення систематичного та хронологічного обліку»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 4 години.

Ціль виконання завдання – вивчити основні прийоми по веденню хронологічних і синтетичних бухгалтерських регістрів при класичній формі обліку з використанням Т-подібних рахунків.

Необхідно:

- визначити бухгалтерські рахунки, які потрібно відкрити для обліку елементів балансу, який складено при виконанні вправи 1.1, шляхом заповнення стовпчику «Код рахунка» (6) у таблиці 1.1;

- відкрити Т-подібні рахунки і внести в них сальдо початкове, використовуючи вихідні дані на кінець періоду (на 01.02.XX) з балансу, який складено при виконанні вправи 1.1 (форму Т-подібних рахунків наведено на рисунку 1.1);

- заповнити журнал господарських операцій за лютий 20XX року, тобто визначити кореспонденцію рахунків, використовуючи вихідні дані, наведені в таблиці 1.4 (форму журналу господарських операцій наведено на рисунку 1.2);

- внести суми по господарських операціях у Т-подібні рахунки; закрити журнал господарських операцій і Т-подібні рахунки.

Рис. 1.1. Система рахунків

Журнал господарських операцій за _____ 20__р.

№ г/о	Дата	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн	Тип г/о
			Д	К		
....
....
Разом за _____						Х

Рис. 1.2. Форма журналу господарських операцій

Таблиця 1.4

Господарські операції за лютий 20XX року

Зміст господарської операції	Сума, тис. грн
1. Надійшло від постачальників паливо	5000
2. Витрачено на виробництво паливо	3000
3. Включена у витрати на основне виробництво нарахована заробітна плата персоналу	4000
4. Включені у витрати на основне виробництво відрахування на страхування (ЄСВ)	2000
5. Утримані з заробітної плати податки	500
6. Переведені кошти з поточного рахунка в касу	1900
7. Видана з каси заробітна плата	200
8. Витрачені на виробництво матеріали	7000
9. Повернуті банку з поточного рахунка гроші по короткостроковому кредиту	1000
10. Надійшов на поточний рахунок довгостроковий кредит банку	2000
Разом за <u>лютий</u>	...

При внесенні сальдо початкового у Т-подібні рахунки та при заповненні журналу господарських операцій, тобто складанні кореспонденцій рахунків, використовуйте правила роботи з бухгалтерськими рахунками. Пам'ятайте, що в активних і контрпасивних рахунках сальдо початкове показується по дебету, а в пасивних і контрактивних – по кредиту. Суми, які надходять на активний і контрпасивний рахунок записуються по дебету і складають оборот по дебету. Суми, які вибувають з активного і контрпасивного рахунка записуються по кредиту і складають оборот по кредиту. Суми, які надходять на пасивний і контрактивний рахунок записуються по кредиту і складають оборот по кредиту. Суми, які вибувають з пасивних і контрактивних рахунків записуються по дебету і складають оборот по дебету. Сальдо кінцеве показується по дебету активних і контрпасивних рахунків, і по кредиту пасивних і контрактивних рахунків.

Оборот (сума) по кожній господарській операції вноситься в кореспондуючі рахунки відразу ж після складання кореспонденції рахунків по даній операції, після чого в журналі ліворуч від номера господарської операції ставлять криж (знак ✓) і переходять до наступної операції.

Закрити бухгалтерські регістри – це означає визначити по них підсумки:

- по журналу господарських операцій – «Разом за місяць»;
- по рахунках – обороти та сальдо кінцеве по дебету або кредиту.

1.4. Лабораторна робота «Складання оборотно-сальдової відомості і балансу на кінець звітного періоду»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 4 години.

Ціль виконання завдання – визначити взаємозв'язок бухгалтерських рахунків з оборотно-сальдовою відомістю та балансом підприємства, а також взаємозв'язок між оборотно-сальдовою відомістю та балансом.

Необхідно – скласти оборотно-сальдову відомість по синтетичних рахунках і баланс на кінець нового звітного періоду, тобто лютого місяця (на 28.02.XX, або на 01.03.XX). Форма оборотної відомості наведена на рисунку 1.3.

Оборотно-сальдова відомість за _____ 20__ р.

Код рахунку	Сальдо початкове на 01.02. __ __		Обороти за _____		Сальдо кінцеве на 01.03. __ __	
	дебет	кредит	дебет	кредит	дебет	кредит
....
....
....
Разом за _____

Рис. 1.3. Форма оборотно-сальдової відомості

Для складання оборотно-сальдової відомості по синтетичних рахунках дані з Т-подібних рахунків внесіть до відомості. Пам'ятайте, що

коди рахунків у оборотно-сальдовій відомості розташовуються у порядку зростання коду.

Підрахуйте також підсумки по всіх графах оборотно-сальдової відомості, звірте їх попарно і з іншими відомими вам сумами. Пам'ятайте, що відповідно до законодавства в даний час на підприємствах України використовується баланс-нетто.

На підставі даних, наведених у двох останніх графах оборотної відомості, складіть баланс на кінець лютого 20XX року. Форма балансу наведена в таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Баланс (Звіт про фінансовий стан) на _____ 20__ р.

Актив	Код рядка	На 01.02 __ __	На 01.03. __ __
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи:	1000		
- первісна вартість (12)	1001		
- накопичена амортизація (13)	1002	()	()
Незавершені капітальні інвестиції (15)	1005		
Основні засоби:	1010		
- первісна вартість (10)	1011		
- знос (13)	1012	()	()
Інвестиційна нерухомість (10)	1015		
Довгострокові біологічні активи (16)	1020		
Довгострокові фінансові інвестиції:			
- які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств (14)	1030		
- інші фінансові інвестиції (14)	1035		
Довгострокова дебіторська заборгованість (18)	1040		
Відстрочені податкові активи (17)	1045		

Продовження таблиці 1.5

1	2	3	4
Інші необоротні активи (18, 19)	1090		
Усього за розділом I	1095		
II. Оборотні активи			
Запаси:	1100		
- виробничі запаси (20, 22)	1101		
- незавершене виробництво (23, 25)	1102		
- готова продукція (26, 27)	1103		
- товари (28)	1104		
Поточні біологічні активи (21)	1110		
Векселі одержані (34)	1120		
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги (36, (38))	1125		
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
- за виданими авансами (37)	1130		
- з бюджетом (64)	1135		
у тому числі з податку на прибуток	1136		
- з нарахованих доходів (37)	1140		
- із внутрішніх розрахунків (68)	1145		
Інша поточна дебіторська заборгованість (37)	1155		
Поточні фінансові інвестиції (35)	1160		
Гроші та їх еквіваленти (30, 31, 33)	1165		
Витрати майбутніх періодів (39)	1170		
Інші оборотні активи (37)	1190		
Усього за розділом II	1195		
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття (286)	1200		
Баланс	1300		

Продовження таблиці 1.5

1	2	3	4
Пасив	Код рядка	На 01.02. __ __	На 01.03. __ __
I. Власний капітал			
Зареєстрований капітал (40)	1400		
Капітал в дооцінках (41)	1405		
Додатковий капітал (42)	1410		
Резервний капітал (43)	1415		
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток) (44)	1420		
Неоплачений капітал (46)	1425	()	()
Вилучений капітал (45)	1430	()	()
Інші резерви (49)	1435		
Усього за розділом I	1495		
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання (53)	1500		
Довгострокові кредити банків (50)	1510		
Інші довгострокові зобов'язання (55)	1515		
Довгострокові забезпечення (47)	1520		
Цільове фінансування (48)	1525		
Усього за розділом II	1595		
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків (60)	1600		
Векселі видані (62)	1605		
Поточна кредиторська заборгованість за:			
- довгостроковими зобов'язаннями (61)	1610		
- товари, роботи, послуги (63)	1615		

Закінчення таблиці 1.5

1	2	3	4
- розрахунками з бюджетом (64)	1620		
у тому числі з податку на прибуток	1621		
- розрахунками зі страхування (65)	1625		
- розрахунками з оплати праці (66)	1630		
- за одержаними авансами (68)	1635		
- за розрахунками з учасниками (67)	1640		
- із внутрішніх розрахунків (68)	1645		
Поточні забезпечення (47)	1660		
Доходи майбутніх періодів (69)	1665		
Інші поточні зобов'язання (68)	1690		
Усього за розділом III	1695		
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700		
Баланс	1900		

2. ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ І КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Рекомендована тривалість виконання завдання – 2 години.

Ціль виконання завдання – закріпити знання щодо використання елементів методу бухгалтерського обліку.

2.1. Тренувальна вправа з схематичного оформлення балансу

Необхідно схематично зобразити баланс із запропонованих складових в таблиці 2.1. із вказанням їх у відповідному розділі активу або пасиву балансу.

Таблиця 2.1

Елементи балансу	
Елементи балансу	Складові
1	2
АКТИВИ	Основні засоби
	Готова продукція
	Капітальні інвестиції
	Запаси
	Довгострокова дебіторська заборгованість
	Грошові кошти та їх еквіваленти
	Нематеріальні активи
	Короткострокові векселі одержані
КАПІТАЛ	Резервний капітал
	Зареєстрований капітал
	Неоплачений капітал
	Вилучений капітал
	Капітал у дооцінках
	Додатковий капітал
	Нерозподілений прибуток
	Інші резерви

1	2
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ	Короткострокові векселі видані
	Поточна кредиторська заборгованість
	Довгострокові кредити банків
	Короткострокові кредити банків
	Доходи майбутніх періодів
	Довгострокові забезпечення
	Поточні забезпечення
	Відстрочені податкові зобов'язання

2.2. Тренувальна вправа «Співвідношення рахунків і частин балансу»

Необхідно визначити, які рахунки відносяться до активів, а які до пасиву (капітал, зобов'язання) балансу.

Перелік рахунків для виконання вправи: виробництво; статутний капітал; нерозподілений прибуток (непокритий збиток); виробничі запаси; основні засоби; готова продукція; рахунки в банках; розрахунки з постачальниками і підрядниками; готівка; розрахунки за податками й платежами; резервний капітал; розрахунки за виплатами працівникам; короткострокові позики; розрахунки за страхуванням; малоцінні та швидкозношувані предмети; розрахунки з різними дебіторами; нематеріальні активи; розрахунки з покупцями і замовниками.

2.3. Тренувальна вправа зі складання балансу

Необхідно за наведеними даними скласти баланс на звітну дату, визначити фінансовий результат:

1. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 1500 грн;
2. Заборгованість з оплати праці – 2000 грн;
3. Основні засоби (первісна вартість) – 10000 грн;
4. Знос основних засобів – 2000 грн;
5. Заборгованість за короткостроковими кредитами – 15000 грн;
6. Додатковий капітал – 4500 грн;

7. Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 1000 грн;

8. Гроші на поточному рахунку – 15000 грн.

2.4. Конкретні ситуації з визначення параметрів бухгалтерських рахунків (за варіантами)

Необхідно побудувати відповідний Т-подібний рахунок та відповісти на питання.

Варіант 1

Завдання 1. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Короткострокові кредити банку», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 31000; одержаний на підприємство кредит строком на 2 роки – 21000; повернена частина заборгованості по короткостроковому кредиту – 12000.

Завдання 2. Чому дорівнює оборот по кредиту рахунка «Розрахунки з покупцями і замовниками», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 920; надійшли на поточний рахунок гроші від покупця – 1450; надійшли на поточний рахунок гроші від замовника – 830.

Варіант 2

Завдання 1. Чому дорівнює оборот по кредиту рахунка «Готова продукція», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 2150; надійшла готова продукція на склад підприємства – 2140; відвантажено готову продукцію зі складу покупцю – 2250.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Розрахунки з покупцями та замовниками», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 5920; відвантажені товари покупцям з відстрочкою платежу – 1500; одержані від постачальника товари з відстрочкою платежу – 2360.

Варіант 3

Завдання 1. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Готівка», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 5420; надійшли гроші в касу – 1250; видано з каси – 4670.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Довгострокові кредити банку», якщо є такі дані, грн: сальдо

початкове – 0; одержаний на підприємство кредит строком на 2 роки – 53000; повернена частина заборгованості по короткостроковому кредиту – 8000.

Варіант 4

Завдання 1. Чому дорівнює оборот по дебету рахунка «Розрахунковий рахунок», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 500150; надійшли гроші на розрахунковий рахунок – 200750; переведені гроші з розрахункового рахунка – 50250.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Розрахунки зі страхування», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 8560; надійшли гроші з каси на розрахунковий рахунок – 12730; переведені гроші з розрахункового рахунка у погашення заборгованості перед фондом страхування – 5300.

Варіант 5

Завдання 1. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Основні засоби», якщо є такі дані, грн.: сальдо початкове – 582000; надійшли гроші в касу – 5250; надійшли основні засоби – 22600.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Довгострокова дебіторська заборгованість», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 88000; підприємство надало працівникові позику на два роки – 14000; отримано кошти від працівника за наданою позикою – 3000.

Варіант 6

Завдання 1. Чому дорівнює оборот по дебету рахунка «Резервний капітал», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 10000; з нерозподіленого прибутку створено резервний капітал – 35000; з нерозподіленого прибутку відраховано кошти до резервного капіталу – 54000.

Завдання 2. Чому дорівнює оборот по кредиту рахунка «Готівка», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 1800; надійшли гроші з каси на розрахунковий рахунок – 2750; переведені гроші з розрахункового рахунка в касу – 2150.

Варіант 7

Завдання 1. Чому дорівнює сальдо кінцеве по кредиту рахунка «Готівка», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 3960; надійшли гроші з каси на розрахунковий рахунок – 2750; переведені гроші з розрахункового рахунка в касу – 1240.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Розрахунки за виплатами працівникам», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 9100; нараховано заробітну плату адміністративному персоналу підприємства – 12500; виплачено заробітну плату персоналу підприємства – 18000.

Варіант 8

Завдання 1. Чому дорівнює сальдо кінцеве по дебету рахунка «Зареєстрований капітал», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 300860; надійшли гроші з каси на розрахунковий рахунок – 65000; отримано гроші від засновника підприємства – 230000.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Розрахунки за векселями виданими», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 870460; надійшли гроші з каси на розрахунковий рахунок – 5400; грошовими коштами погашено зобов'язання за виданими векселями – 230310.

Варіант 9

Завдання 1. Чому дорівнює оборот по дебету рахунка «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 34000; надійшла сировина від постачальника з відстроченням платежу – 15000; надійшли товари від постачальника з відстроченням платежу – 18000.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Інші матеріальні необоротні активи», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 54920; внесені покупцями гроші на розрахунковий рахунок підприємства – 36000; створений резервний капітал підприємства з нерозподіленого прибутку – 23000.

Варіант 10

Завдання 1. Чому дорівнює оборот по дебету рахунка «Покупні напівфабрикати», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 23300; передано напівфабрикати у виробництво – 4000; отримано від постачальника напівфабрикати – 16600.

Завдання 2. Чому дорівнює оборот по дебету рахунка «Довгострокові кредити банку», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 180000; одержаний на підприємство кредит строком на 2 роки – 300000; повернена частина заборгованості по довгостроковому кредиту – 80000.

Варіант 11

Завдання 1. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Розрахунки зі страхування», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 25000; надійшли гроші з каси на розрахунковий рахунок – 54200; переведені гроші з розрахункового рахунка у погашення заборгованості перед фондом страхування – 4500.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Готівка», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 14500; надійшли гроші в касу – 2480; видано з каси – 5180.

Варіант 12

Завдання 1. Чому дорівнює оборот по дебету рахунка «Основні засоби», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 355000; надійшли гроші на розрахунковий рахунок – 55000; надійшли основні засоби від постачальника – 68200.

Завдання 2. Чому дорівнює сальдо кінцеве рахунка «Розрахунки з постачальниками і підрядниками», якщо є такі дані, грн: сальдо початкове – 257000; відвантажені товари покупцям з відстрочкою платежу – 56000; одержані від постачальника товари з відстрочкою платежу – 65400.

2.5. Конкретні ситуації з визначення впливу господарських операцій на статті балансу (за варіантами)

Необхідно за наведеними даними (кореспонденціями рахунків) визначити:

- а) тип кожної господарської операції;
 б) на скільки зміниться сума по балансу в результаті здійснення кожної групи господарських операцій.

Рішення внести до наведених таблиць.

Варіант 1

Завдання 1.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 37 К 31 – 100 грн		
Д 44 К 40 – 2 000 грн		
Д 31 К 50 – 6 000 грн		
Д 66 К 30 – 500 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 66 К 65 – 1 200 грн		
Д 20 К 63 – 5 000 грн		
Д 63 К 31 – 6 100 грн		
Д 31 К 48 – 2 500 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 2

Завдання 1.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 15 К 63 – 1 100 грн		
Д 10 К 15 – 1 100 грн		
Д 64 К 31 – 60 грн		
Д 20 К 37 – 100 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 12 К 15 – 3 150 грн		
Д 23 К 20 – 4 130 грн		
Д 63 К 36 – 600 грн		
Д 23 К 65 – 400 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 3**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 23 К 20 – 3 000 грн		
Д 31 К 50 – 2 000 грн		
Д 37 К 30 – 700 грн		
Д 28 К 20 – 200 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 67 К 31 – 1 200 грн		
Д 66 К 64 – 2 300 грн		
Д 23 К 65 – 3 000 грн		
Д 28 К 10 – 2 000 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 4**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 28 К 63 – 3 000 грн		
Д 66 К 64 – 140 грн		
Д 63 К 31 – 6 000 грн		
Д 22 К 37 – 150 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 44 К 43 – 4 200 грн		
Д 10 К 15 – 3 050 грн		
Д 31 К 63 – 6 030 грн		
Д 68 К 31 – 2 700 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 5**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 13 К 10 – 4 200 грн		
Д 67 К 31 – 2 300 грн		
Д 23 К 13 – 5 800 грн		
Д 31 К 60 – 9 000 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 43 К 40 – 5 300 грн		
Д 22 К 63 – 700 грн		
Д 30 К 31 – 1 900 грн		
Д 62 К 31 – 1 000 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 6**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 23 К 25 – 1 500 грн		
Д 21 К 63 – 4 000 грн		
Д 46 К 40 – 6 000 грн		
Д 15 К 66 – 800 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 44 К 66 – 2 800 грн		
Д 66 К 30 – 7 500 грн		
Д 20 К 26 – 3 550 грн		
Д 63 К 68 – 5 600 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 7**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 23 К 47 – 5 000 грн		
Д 37 К 31 – 1 000 грн		
Д 64 К 63 – 800 грн		
Д 23 К 65 – 500 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 11 К 15 – 3 050 грн		
Д 63 К 31 – 1 050 грн		
Д 15 К 12 – 5 800 грн		
Д 44 К 65 – 850 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 8**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 66 К 64 – 700 грн		
Д 46 К 20 – 2 000 грн		
Д 60 К 31 – 9 000 грн		
Д 39 К 62 – 700 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 36 К 31 – 7 000 грн		
Д 18 К 10 – 4 700 грн		
Д 23 К 47 – 2 500 грн		
Д 10 К 41 – 600 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 9**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 23 К 22 – 1 200 грн		
Д 50 К 61 – 9 400 грн		
Д 31 К 30 – 8 000 грн		
Д 30 К 31 – 6 500 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 63 К 31 – 4 000 грн		
Д 36 К 63 – 3 300 грн		
Д 23 К 20 – 6 570 грн		
Д 44 К 43 – 5 400 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 10**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 16 К 23 – 7 500 грн		
Д 51 К 31 – 400 грн		
Д 60 К 50 – 9 020 грн		
Д 26 К 23 – 3 330 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 68 К 31 – 750 грн		
Д 67 К 31 – 300 грн		
Д 27 К 21 – 550 грн		
Д 15 К 68 – 880 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 11**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 64 К 31 – 650 грн		
Д 34 К 69 – 7 540 грн		
Д 35 К 40 – 7 520 грн		
Д 13 К 10 – 9 000 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 23 К 65 – 5 700 грн		
Д 35 К 31 – 6 400 грн		
Д 63 К 37 – 3 800 грн		
Д 12 К 40 – 8 600 грн		
Зміна підсумку балансу		

Варіант 12**Завдання 1.**

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 48 К 10 – 800 грн		
Д 31 К 36 – 7 950 грн		
Д 23 К 47 – 1 450 грн		
Д 47 К 66 – 730 грн		
Зміна підсумку балансу		

Завдання 2.

Кореспонденція рахунків	Тип операції (номер типу/модель)	Вплив операції на підсумок балансу
Д 15 К 65 – 3 500 грн		
Д 10 К 15 – 7 210 грн		
Д 65 К 31 – 5 300 грн		
Д 66 К 64 – 1 240 грн		
Зміна підсумку балансу		

2.6. Тренувальна вправа «Складання балансу компанії згідно з МСФО»

Необхідно скласти звіт про фінансовий стан (баланс) компанії за рік, що завершується 31.03.20XX, за наведеними у таблиці 2.2 даними.

Таблиця 2.2

Пробний баланс компанії «Альфа», тис. у.о.

Стаття	Дебет	Кредит
Грошові кошти	205 100	
Дебіторська заборгованість	105 000	
Кредиторська заборгованість по зарплаті		18 000
Векселя до отримання	110 000	
Кредиторська заборгованість		49 000
Накопичена амортизація обладнання		28 000
Векселя до оплати		70 000
Звичайні акції		300 000
Резерви за сумнівними боргами		5 000
Земля	70 000	
Обладнання	140 000	
Облігації до оплати		100 000
Накопичена амортизація будівлі		19 600
Запасы товарів	89 000	
Будівля	98 000	

При виконанні завдання слід враховувати, що питання формування балансу згідно з Міжнародними стандартами регулюються МСФО (IAS) 1 «Надання фінансової звітності». Загальний зміст і розуміння балансу, а також розподіл активів та зобов'язань на довгострокові і короткострокові відповідає НП(С)БО 1, але МСФО (IAS) 1 не дає уніфікованої форми балансу, а лише наголошує на загальному змісті його розділів.

Так, згідно з МСФО (IAS) 1 в активі балансу слід відображати інформацію про основні засоби, інвестиційну власність, нематеріальні активи, фінансові активи, інвестиції, біологічні активи, відстрочені податкові активи, запаси, торгівельна та інша дебіторська заборгованість, грошові кошти та їх еквіваленти, активи за поточним податком на прибуток, активи, що класифіковані як призначені для продажу. В пасиві має бути відображено власний капітал, резерви та фінансові зобов'язання, відстрочені податкові зобов'язання, торгова та інша кредиторська заборгованість, зобов'язання за поточним податком на прибуток, зобов'язання, що пов'язані із активами, призначеними для продажу.

Найчастіше в міжнародній практиці активи розташовуються у порядку зменшення ліквідності (спочатку короткострокові активи, а потім довгострокові), а зобов'язання і капітал у порядку збільшення терміну погашення (спочатку короткострокові зобов'язання, потім довгострокові, наприкінці капітал). Також, слід зауважити, що, як правило, перед складанням балансу, який містить інформацію про активи, зобов'язання та капітал, формується пробний баланс, за формою яка показана у таблиці 2.2.

Зрозуміло, що має дотримуватися рівність суми активу та пасиву балансу. Ця рівність досягається при виконанні завдання за допомогою розрахунку балансуєчої статті «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)».

Треба також враховувати, що фінансова звітність згідно з МСФО складається за фінансовий рік, який в кожній компанії може завершуватися у різні дати.

3. ІМІТАЦІЙНА ВПРАВА ТА КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ З ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПРАЦІВНИКІВ

3.1. Імітаційна вправа «Облік доходів працівників»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 2 години.

Ціль виконання завдання – розібратися в синтетичному обліку операцій по заробітній платі, навчитися розраховувати суми відрахувань на соціальне страхування й інші обов'язкові платежі.

Необхідно за вихідними даними, наведеними у таблиці 3.1:

а) розрахувати заробітну плату, відпускні та нарахування на заробітну плату, скласти розрахункові відомості (таблиці 3.2, 3.3, 3.4).

б) визначити кореспонденцію рахунків до наведених господарських операцій, скласти ЖГО (таблиця 3.5).

Прийняти до уваги, що: у звітному періоді водій брав відпустку за свій рахунок – 3 робочі дні; з 1-го березня головний бухгалтер виходить у відпустку на 24 робочі дні (сума його заробітної плати за останні 12 місяців склала 79 500 грн). Заробітна плата та відпускні були перераховані персоналу через банківську установу.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для розрахунку заробітної плати працівників підприємства
за лютий 20__р.

Посада	Розряд, оклад	Кількість годних виробів, шт.	Норма на одиницю виробу		Кількість відпрацьо- ваних днів, днів
			розцінка, грн/шт.	часу, хв.	
1	2	3	4	5	6
Директор	18000,00	-	-	-	20
Головний бухгалтер	9000,00	-	-	-	20

Закінчення таблиці 3.1

1	2	3	4	5	6
Менеджер зі збуту	8200,00	-	-	-	20
Водій служби збуту	6800,00	-	-	-	17
Прибиральниця адмінбудівлі	5000,00				20
Токар	5 розряд	350	30,00	20	-
Сторож адмінбудівлі	Почасово 30 грн/годину	-	-	-	110 годин

Таблиця 3.2

Розрахунок заробітної плати робітника-відрядника за лютий 20__р.

ПІБ, посада робітника	Кількість годних виробів, штук	Норма за одиницю виробу		Сума заробітку, грн	Нормований час, годин
		Розцінка грн/шт.	Час, хв.		
Токар					

Таблиця 3.3

Розрахункова відомість нарахування ЄСВ за лютий 20__р.

Нарахування на фонд заробітної плати (ЄСВ)	Ставка, %	Розрахунок	Сума, грн
Адміністративний персонал (директор, головний бухгалтер, прибиральниця, сторож)			
Персонал служби збуту (менеджер, водій)			
Виробничий персонал (токар)			
ВСЬОГО			

Таблиця 3.4

Розрахункова відомість нарахування заробітної плати та відпускних за лютий 20__р.

Табель- ний номер	ПІБ	Посада	Оклад/ річний дохід*, грн	Робочих днів у лютому, днів	Фактично відпрацьо- вано, днів (годин**)	Нарахо- вано, грн	Утримано, грн			Всього до виплати, грн
							Податок з доходів фізичних осіб (ПДФО)	Інше, грн	Всього утри- мано,	
1		Директор								
2		Головний бухгалтер								
3		Менеджер								
4		Водій								
5		Прибиральниця								
6		Токар	X							
7		Сторож**		X						
8		Головний бухгалтер відпускні*		X						
Всього										

* для розрахунку відпускних бухгалтера указується заробітна плата за останні 12 місяців та кількість днів відпустки;

** для розрахунку заробітної плати сторожа указується оплата за годину роботи та кількість відпрацьованих годин.

Таблиця 3.5

Журнал господарських операцій

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
1. Нараховано:			
- заробітна плата адміністративному персоналу;			
- заробітна плата персоналу служби збуту;			
- заробітна плата виробничому персоналу;			
- відпускні головному бухгалтеру			
2. Нараховано ЄСВ на:			
- заробітну плату адміністративного персоналу;			
- заробітну плату персоналу служби збуту;			
- заробітну плату виробничого персоналу;			
- відпускні головного бухгалтера			
3. Утримано податок з доходів фізичних осіб			
4. Утримано військовий збір			
5. Перераховано на картрахунок підприємства			
6. Перераховано на картрахунки працівників			
7. Перераховано до Пенсійного фонду ЄСВ			
8. Перераховано до бюджету ПДФО			
9. Перераховано до бюджету інші утримання			
Всього			

3.2. Конкретні ситуації з обліку доходів працівників

Рекомендована тривалість виконання завдання – 2 години.

Ціль виконання завдання – закріпити знання щодо відображення в обліку операцій з доходами працівників.

Необхідно:

а) провести обов'язкові розрахунки з працівником з оплати праці, розрахуйте відрахування на соціальне страхування;

б) зробити необхідні бухгалтерські записи щодо обов'язкових

операцій, пов'язаних з розрахунками з оплати праці, у вигляді журналу господарських операцій;

в) визначити відмінності в обліку нарахування заробітної плати згідно з національними стандартами та МСФО (IAS) 19 «Винагороди робітникам».

Ситуація 1. Оклад топ-менеджера зі збуту за лютий складає 19 000 грн. Заробітна плата перераховується працівнику через банківську установу. Усі необхідні операції за розрахунками з працівником із заробітної плати у лютому здійснено вчасно.

Ситуація 2. Оклад головного бухгалтера за березень складає 10 000 грн. З початку квітня головний бухгалтер виходить у відпустку на 12 календарних днів (сума його заробітної плати за останні 12 місяців склала 106 200 грн). Заробітна плата перераховується працівнику через банківську установу. Усі необхідні операції за розрахунками з працівником із заробітної плати у березні здійснено вчасно.

Ситуація 3. Погодинна оплата праці сторожа виробничого цеха складає 28 грн/годину. У травні сторож відпрацював 112 годин. Заробітна плата виплачується працівнику через касу підприємства. Усі необхідні операції за розрахунками з працівником із заробітної плати у травні здійснено вчасно.

Ситуація 4. Робочому виплачується відрядна заробітна плата. У квітні робочий виготовив 520 шт. годних виробів. Розцінка на одиницю годного виробу складає 25,00 грн. Заробітна плата перераховується робочому через банківську установу. Усі необхідні операції за розрахунками з працівником із заробітної плати у квітні здійснено вчасно.

4. КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ ТА ІМІТАЦІЙНІ ВПРАВИ З ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

4.1. Конкретні ситуації з обліку руху виробничих запасів

Рекомендована тривалість виконання завдання – 1,75 години.

Ціль виконання завдання – закріпити знання щодо відображення операцій з виробничими запасами на рахунках бухгалтерського обліку.

Необхідно скласти кореспонденцію рахунків щодо запропонованих ситуацій в журналі господарських операцій (таблиця 4.1).

Таблиця 4.1

Журнал господарських операцій

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
1	2	3	4
<p>Ситуація 1. Підприємство придбало сировину для виготовлення готової продукції у постачальника з відстроченням платежу. Вартість сировини складає 36000 грн (у тому числі ПДВ). Вартість транспортування сировини сторонньою транспортною організацією складає 1200 грн (у тому числі ПДВ). Кредиторську заборгованість перед постачальником та підрядником погашено. Вся сировина передана у виробництво.</p>			
1. Отримано сировину за договором постачання			
2. Відображено суму ПДВ за придбаними запасами			
3. Оплачено рахунки постачальника			
4. Відображено транспортно-заготівельні витрати при придбанні сировини			
5. Відображено суму ПДВ за транспортно-заготівельними витратами			
6. Оплачено транспортні послуги			
7. Сировина передана у виробництво			

Продовження таблиці 4.1

1	2	3	4
Ситуація 2. Підприємство придбало паливо у постачальника з попередньою оплатою для використання в адміністративних цілях. Вартість палива складає 2400 грн (у тому числі ПДВ). Паливо використано за призначенням.			
1. Сплачено грошові кошти за договором купівлі палива (авансом)			
2. Відображено суму податкового кредиту з ПДВ			
3. Отримано паливо за договором постачання			
4. Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ			
5. Відображено зарахування заборгованостей			
6. Використано паливо			
Ситуація 3. Підприємство виготовило напівфабрикати для власного виробництва. Витрати на виготовлення напівфабрикатів склали: вартість матеріалів – 15000 грн, заробітна плата робочих – 8000 грн, нарахування на заробітну плату робочих – 1760 грн, амортизація обладнання, що використано для виготовлення напівфабрикатів – 1200 грн.			
1. Відображено витрати, пов'язані зі створенням запасів власними силами:			
- вартість матеріалів;			
- оплату праці робітників, зайнятих на таких роботах;			
- нарахування на заробітну плату робочих;			
- амортизація обладнання			
2. Оприбутковано напівфабрикати, створені власними силами			
Ситуація 4. Підприємство придбало канцелярські товари з відстроченням платежу на суму 540 грн (у тому числі ПДВ) для використання у бухгалтерії. Кредиторську заборгованість перед постачальником погашено.			

Закінчення таблиці 4.1

1	2	3	4
1. Отримано канцелярські товари за договором постачання			
2. Відображено суму ПДВ за придбаними запасами			
3. Оплачено рахунки постачальника			
4. Канцелярські товари передано у бухгалтерії			
Ситуація 5. Розмір зареєстрованого статутного капіталу підприємства складає 100000 грн. Отримано матеріали, як внесок у статутний капітал підприємства на суму 30000 грн. Матеріали передані у виробництво.			
1. Відображено розмір статутного капіталу, об'явлений в установчих документах			
2. Отримано від учасника матеріали			
3. Матеріали передані у виробництво			
Ситуація 6. Підприємство безоплатно отримало будівельні матеріали від спонсора на суму 20000 грн. Матеріали витрачено на будівництво виробничого цеха.			
1. Отримано безоплатно одержані запаси			
2. Матеріали витрачено на будівництво цеха			
Ситуація 7. Підприємство придбало запасні частини на умовах попередньої оплати для автомобіля служби збуту. Вартість запасних частин за договором з постачальником склала 7200 грн (у тому числі ПДВ). Запасні частини отримано і передано для ремонту автомобіля.			
1. Сплачено грошові кошти за договором купівлі запасних частин (авансом)			
2. Відображено суму податкового кредиту з ПДВ			
3. Отримано запасні частини за договором постачання			
4. Списано раніше відображену суму податкового кредиту з ПДВ			
5. Відображено зарахування заборгованостей			
6. Використано запасні частини на ремонт			

4.2. Імітаційна вправа «Розподіл транспортно-заготовельних витрат (ТЗВ)»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 0,25 години.

Ціль виконання завдання – опанувати навички розподілу транспортно-заготовельних витрат при оцінці виробничих запасів.

Необхідно:

- розрахувати середній процент транспортно-заготовельних витрат;
- розподілити транспортно-заготовельні витрати відповідно до даних таблиці 4.2.

Таблиця 4.2

Розподіл транспортно-заготовельних витрат

Вартість запасів, тис. грн		ТЗВ, тис. грн
На початок звітнього періоду	1800	100
Надійшло за звітний період	1700	140
Вибуло за звітний період	2400	?
Залишок на кінець звітнього періоду	?	?

4.3. Імітаційна вправа «Оцінка запасів при їх використанні (вибутті) із застосуванням різних методів»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 1,75 години.

Ціль виконання завдання – опанувати навички використання різних методів оцінки запасів при їх використанні (вибутті).

Необхідно:

- за вихідними даними, наведеними нижче, розрахувати собівартість вибулих за грудень запасів (на кожен дату) та залишків запасів на складі на кінець грудня, використовуючи:

- 1) метод ідентифікованої собівартості;
- 2) метод середньозваженої собівартості – періодичної;
- 3) метод середньозваженої собівартості – ковзної;
- 4) метод FIFO.

- скласти відповідні облікові записи щодо вибуття запасів (кореспонденції рахунків).

Вихідні дані:

1. Підприємство має таку інформацію про рух запасів за грудень 2019 р. (таблиця 4.3):

Таблиця 4.3

Інформацію про рух запасів за грудень 2019 р.

Показник	Кількість, од.	Ціна, грн (без ПДВ)	Сума, грн
Залишок на 1 грудня	370	11,0	?
Придбано:			
11 грудня	650	11,5	?
18 грудня	450	11,78	?
29 грудня	300	12,0	?
Вибуло:			
16 грудня (на виробничі потреби)	520	?	?
23 грудня (на загальновиробничі потреби)	430	?	?
Залишок на 31 грудня	?	?	?

2. Додаткова інформація для використання методу ідентифікованої собівартості:

- 16 грудня на виробництво було використано 280 од. запасів з партії, яка надійшла 11 грудня, та 240 од. запасів з залишку на початок місяця;

- 23 грудня 230 од. запасів використано на загальновиробничі потреби з партії, яка надійшла 18 грудня, та 200 од. запасів з партії, яка надійшла 11 грудня.

4.4. Імітаційна вправа «Оцінка запасів згідно з МСФО»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 0,25 години.

Ціль виконання завдання – закріпити знання щодо особливостей оцінки запасів згідно з МСФО.

Необхідно визначити балансову вартість запасів на кінець періоду за вихідними даними, наведеними у таблиці 4.4.

Таблиця 4.4

Вихідні дані для оцінки наявних запасів компанії

Вид запасів	Кількість, шт.	Собівартість, у.о./шт.	Можлива ціна реалізації, у.о./шт.	Витрати на реалізацію, у.о./шт.
«А»	201	2,30	2,60	0,40
«Б»	203	3,40	3,80	0,50
«С»	207	4,00	4,70	0,30

При виконанні завдання слід враховувати, що за Міжнародними стандартами, а саме МСФО (IAS) 2 «Запаси», запаси на балансі оцінюються за найменшою з двох оцінок: собівартістю та чистою вартістю реалізації. Чиста вартість реалізації – це вартість реалізації за вирахуванням витрат на реалізацію.

5. КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ ТА ІМІТАЦІЙНІ ВПРАВИ З ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

5.1. Конкретні ситуації з обліку руху основних засобів

Рекомендована тривалість виконання завдання – 2 години

Ціль виконання завдання – закріпити знання щодо питань відображення операцій з основними засобами і нематеріальними активами на рахунках бухгалтерського обліку.

Необхідно скласти кореспонденцію рахунків щодо запропонованих ситуацій в журналі господарських операцій (таблиця 5.1).

Таблиця 5.1

Журнал господарських операцій

Найменування господарської операції	Сума, грн	Кореспонденція рахунків	
		дебет	кредит
1	2	3	4
Ситуація 1. Внесено засновником об'єкт основних засобів до статутного капіталу підприємства			
1. Оголошено засновником про внесення основних засобів до статутного капіталу підприємства	600 000,00		
2. Передані засновником основні засоби			
3. Відображені витрати на транспортування та монтаж основних засобів виконані сторонньою організацією (сума без ПДВ)	10 000,00		
4. Відображений податковий кредит з ПДВ за операцією №3			
5. Введено в експлуатацію основні засоби			
6. Погашено заборгованість перед транспортною організацією			
Ситуація 2. Проданий об'єкт основних засобів: ціна продажу 200 000 грн (у тому числі ПДВ); залишкова вартість 150 000 грн; знос 30 000 грн; витрати на реалізацію (паливо на транспортування) 5 000 грн			

Продовження таблиці 5.1

1	2	3	4
1. Списано залишкову вартість об'єкта			
2. Списано знос об'єкта			
3. Відображений дохід від реалізації об'єкта			
4. Відображено суму ПДВ у складі вартості реалізованого об'єкта			
5. Списано реалізований об'єкт з балансу			
6. Отримано грошові кошти від реалізації об'єкта			
7. Відображені витрати на реалізацію об'єкта			
Ситуація 3. Побудований підрядником об'єкт основних засобів			
1. Прийнятий за актом від підрядника побудований об'єкт основних засобів (сума без ПДВ)	200 000,00		
2. Відображений податковий кредит з ПДВ за операцією №1			
3. Погашено заборгованість перед підрядником			
4. Введено об'єкт в експлуатацію			
Ситуація 4. Ліквідований власними силами об'єкт основних засобів: залишкова вартість 100 000 грн; знос 90 000 грн; витрати на ліквідацію (мастильні матеріали) 500 грн; поступили на склад запчастин на суму 3 000 грн			
1. Списано залишкову вартість об'єкта			
2. Списано знос об'єкта			
3. Відображено витрати, пов'язані з ліквідацією об'єкта основних засобів			
4. Відображено дохід від ліквідації об'єкта в частині вартості оприбуткованих придатних для використання виробничих запасів			

Продовження таблиці 5.1

1	2	3	4
5. Відображено суму ПДВ виходячи із залишкової вартості			
Ситуація 5. Передані безоплатно основні засоби: залишкова вартість 40 000 грн; знос 20 000 грн			
1. Списано суму зносу переданого об'єкта			
2. Списано залишкову вартість переданого об'єкта			
3. Відображено суму ПДВ, виходячи з залишкової вартості			
Ситуація 6. Куплені основні засоби: вартістю 66 000 грн (у тому числі ПДВ); витрати з доставки та монтажу (власними силами) 10 000 грн			
1. Отримано основні засоби від постачальника			
2. Відображений податковий кредит з ПДВ за операцією №1			
3. Відображені витрати на транспортування та монтаж основних засобів виконані власними силами			
4. Введено в експлуатацію основні засоби			
5. Погашено заборгованість перед постачальником			
Ситуація 7. Виконаний підрядником поточний ремонт виробничих основних засобів на суму 12 000 грн (у тому числі ПДВ)			
1. Підписаний акт про виконаний ремонт			
2. Відображений податковий кредит з ПДВ за операцією №1			
3. Оплачено підряднику ремонтні роботи			
Ситуація 8. Виконана своїми силами реконструкція виробничих основних засобів на суму 80 000 грн			
1. Відображені витрати на реконструкцію основних засобів			

Продовження таблиці 5.1

1	2	3	4
2. Включені витрати на реконструкцію до вартості основних засобів			
Ситуація 9.			
Нарахована амортизація основних засобів загальновиробничого призначення	25 000,00		
Ситуація 10. Передані в статутний фонд іншого підприємства основні засоби: залишкова вартість 120 000 грн; знос 20 000 грн; справедлива вартість 150 000 грн			
1. Списано суму зносу переданого об'єкта			
2. Відображено придбання фінансових інвестицій у сумі залишкової вартості переданого об'єкта			
3. Відображено від'ємну різницю між залишковою вартістю та узгодженою з засновниками справедливою вартістю переданого об'єкта			
Ситуація 11. Отримані безоплатно основні засоби: справедлива вартість 60 000 грн; витрати на транспортування і монтаж, виконані підрядником 1 200 грн (у тому числі ПДВ)			
1. Отримано безоплатно основні засоби			
2. Відображено витрати на транспортування і монтаж			
3. Відображений податковий кредит з ПДВ за операцією №2			
4. Оплачено підряднику роботи			
5. Об'єкт введено в експлуатацію			
Ситуація 12. Придбані нематеріальні активи у постачальника і введені в експлуатацію вартістю 3 000 грн (у тому числі ПДВ)			
1. Отримано нематеріальні активи від постачальника			

Закінчення таблиці 5.1

1	2	3	4
2. Відображений податковий кредит з ПДВ за операцією № 1			
3. Оплачено постачальнику вартість об'єкта			
4. Об'єкт введено в експлуатацію			
Ситуація 13.			
Нарахована амортизація нематеріальних активів загальнозаводського призначення	1000,00		

5.2. Імітаційна вправа «Нарахування амортизаційних відрахувань різними методами»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 1,75 години

Ціль виконання завдання – придбати навички розрахунку амортизаційних відрахувань з використанням різних методів нарахування амортизації.

Необхідно за наведеними нижче вихідними даними розрахувати суму амортизаційних відрахувань, суму накопиченого зносу і залишкову вартість обладнання з використанням прямолінійного, виробничого методів, методу зменшення залишкової вартості, прискореного методу зменшення залишкової вартості та кумулятивного методу. Скласти відповідні кореспонденції рахунків.

Вихідні дані. Підприємство придбало виробниче обладнання первинною вартістю 330000 грн. Ліквідаційна вартість обладнання після його експлуатації може скласти 10000 грн. Очікуваний термін експлуатації – 4 роки. Загальний розрахунковий об'єм виробництва визначений в 1600000 од., при чому: за 1 рік – 382500 од.; за 2 рік – 462500 од.; за 3 рік – 412500 од.; за 4 рік – 342500 од.

Для виконання завдання необхідно заповнити таблиці 5.2, 5.3, 5.4, 5.5, 5.6. В таблицях надано формули щодо розрахунку сум амортизаційних відрахувань.

Таблиця 5.2

Схема нарахування амортизації по прямолінійному методу

Рік	Первинна вартість	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість	Місячна сума амортизації
1					
2					
3					
4					
Разом			X	X	X

$$A_p = \frac{ПВ - ЛВ}{T} = \frac{AB}{T},$$
 де A_p – річна сума амортизаційних відрахувань, грн/рік;
 $ПВ$ – первісна вартість об'єкта, грн;
 $ЛВ$ – ліквідаційна вартість об'єкта, грн;
 AB – вартість, що амортизується грн;
 T – термін (строк) корисного використання об'єкта, років

Таблиця 5.3

Схема нарахування амортизації по виробничому методу

Рік	Первинна вартість	Випуск продукції, од.	Місячна сума амортизації	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість
1						
2						
3						
4						
Разом			X		X	X

$$A_m = OB_{mf} \times N_v,$$
 де OB_{mf} – фактичний місячний обсяг продукції (робіт, послуг), од.;
 N_v – виробнича ставка амортизації, грн/од.

$$N_v = \frac{ПВ - ЛВ}{OB_z},$$
 де OB_z – загальний розрахунковий обсяг виробництва, од.

Таблиця 5.4

Схема нарахування амортизації по методу зменшення залишкової вартості

Рік	Первинна вартість	Розрахунок	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість	Місячна сума амортизації
1						
2						
3						
4						
Разом		X		X	X	X

$A_p = 3B \times N_p,$
де $3B$ – залишкова вартість об'єкта на початок року, грн;
 N_p – річна норма амортизації, част. од.
 $N_p = \left(1 - \sqrt[T]{\frac{ЛВ}{ПВ}}\right) \times 100\%.$

Таблиця 5.5

Схема нарахування амортизації
по методу прискореного зменшення залишкової вартості

Рік	Первинна вартість	Розрахунок	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість	Місячна сума амортизації
1						
2						
3						
4						
Разом		X		X	X	X

$ЛВ = 0.$
 $A_p = 3B \times N_p \times 2.$
 $N_p = 100\% / T$

Таблиця 5.6

Схема нарахування амортизації по кумулятивному методу (метод суми чисел)

Рік	Первинна вартість	Розрахунок	Річна сума амортизації	Накопичений знос	Залишкова вартість	Місячна сума амортизації
1						
2						
3						
4						
Разом		X		X	X	X

$$A_p = (ПВ - ЛВ) \times k = АВ \times k, \quad k = \frac{T_3}{\sum T}, \quad \sum T = \frac{n \times (n + 1)}{2},$$

де k – кумулятивний коефіцієнт;
 T_3 – число років, що залишається до кінця строку корисної експлуатації об'єкта, років;
 $\sum T$ – сума чисел років, років

5.2. Імітаційна вправа «Нарахування амортизаційних відрахувань згідно з МСФО»

Рекомендована тривалість виконання завдання – 0,25 години.

Ціль виконання завдання – придбати навички розрахунку амортизаційних відрахувань згідно з МСФО.

Необхідно за вихідними даними, наведеними нижче, розрахувати балансову (залишкову) вартість будівлі заводу у звіті про фінансове положення (баланс) компанії «Омега» на 30 вересня 2020 р., якщо амортизація розраховується прямолінійним методом.

Вихідні дані. 1 жовтня 2019 р. компанія «Омега» почала будівництво заводу. Будівля заводу була повністю добудована та готова до використання 31 травня 2020 р. До 1 серпня 2020 р. до заводу було привезено обладнання, після чого і будівля, і обладнання були введені в експлуатацію. Первісна вартість будівлі заводу склала 4 млн. у.о. Строк корисної експлуатації будівлі складає 40 років.

При виконанні завдання слід враховувати, що за Міжнародними стандартами, а саме згідно з МСФО (IAS) 16 «Основні засоби», нарахування амортизації здійснюється з моменту придатності до використання, а не з дати введення в експлуатацію. Амортизація нараховується на дату звітності. Балансова (залишкова) вартість визначається як різниця між первісною вартістю та сумою накопиченої на дату звітності амортизації.

6. ІМІТАЦІЙНА ВПРАВА ТА КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ З ОБЛІКУ ВИТРАТ, ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

6.1. Імітаційна вправа з обліку витрат

Рекомендована тривалість виконання завдання – 3 години

Ціль виконання завдання – надбати практичні навички зі складання калькуляції собівартості продукції і ведення синтетичного обліку в умовах виробничого підприємства.

Необхідно згідно з вихідними даними, наведеними у таблицях 6.1, 6.2:

а) скласти калькуляцію собівартості трубопрокатної продукції;

б) заповнити журнал господарських операцій за звітній місяць (таблиця 6.2);

в) показати ведення обліку по синтетичних Т-подібних рахунках 23 (сальдо початкове – 29474134 грн), 91, 92.

Таблиця 6.1

Відомість витрат на виробництво труб гарячекатаних

Найменування матеріалів	Кількість, т	Сума, грн
1	2	3
1. Сталь вуглеводна	3541	2018400
2. Кінці й обрізки габаритні	109	14000
3. Відходи, що підлягають реалізації	18	9271
4. Заготовка з відходів	6	698
5. Чад	82	0
6. Окалина	49	5823
7. Газ природний, 1000 м ³	79	22959
8. Електроенергія, кВт/годину	1990	179010
9. Пара, Мг кал.	80	2090
10. Вода, м ³	240	18960
11. Вода свіжа, м ³	36	4012
12. Повітря, 1000 м ³	498	5900
13. Обсяг виробництва, т	3277	X

Таблиця 6.2

Журнал господарських операцій за _____ 20__ р.

Зміст операцій	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	дебет	кредит	
1	2	3	4
1. Списані на виробничі витрати трубопрокатного цеху енерговитрати			
2. Нараховано амортизацію виробничих основних засобів трубопрокатного цеху			18427
3. Витрачені на виробництво сировина і матеріали			
4. Нараховано заробітну плату робітникам трубопрокатного цеху			124120
5. Нараховано планову суму відпускних робітникам трубопрокатного цеху (10%)			
6. Відображено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати робітників трубопрокатного цеху			
7. Передано в експлуатацію трубопрокатному цеху змінне обладнання			13350
8. Надійшли з виробництва трубопрокатного цеху на склад відходи і брак			
9. Списані на виробництво трубопрокатного цеху послуги транспортних цехів заводу			720
10. Списані на поточний ремонт виробничих основних засобів трубопрокатного цеху витрати ремонтних цехів заводу			52300
11. Витрачено на виробництво трубопрокатного цеху паливо			

Закінчення таблиці 6.2

1	2	3	4
12. Передані управлінню трубопрокатного цеху малоцінні та швидкозношувані предмети			680
13. Нараховано зарплату управлінському персоналу трубопрокатного цеху			150
14. Нараховано планову суму відпускних управлінського персоналу трубопрокатного цеху (10%)			
15. Відображено нарахування ЄСВ на фонд заробітної плати управлінському персоналу трубопрокатного цеху			
16. Списані на собівартість труб загальноцехові витрати			
17. Списані витрати ремонтних цехів заводу на поточний ремонт загальнозаводських будівель			300
18. Нараховано амортизацію і знос загальнозаводських будівель			130
19. Списано на фінансовий результат суму загальнозаводських витрат			
20. Надійшли від трубопрокатного цеху труби			
21. Віднесено фінансовий результат на нерозподілені прибутки (збитки) підприємства			
Всього			

Форма калькуляції собівартості трубопрокатної продукції наведена у таблиці 6.3.

Таблиця 6.3

Калькуляція собівартості труб гарячекатаних по трубопрокатному цеху

№ _____ за _____ 20__ р.

Найменування статей витрат	За звітом				
	усього			на 1 тонну	
	кіль- кість, т	ціна, грн	сума, грн	кіль- кість, т	сума, грн
1	2	3	4	5	6
1. Сировина і основні матеріали					
Сталь вуглеводна					
Давальницький метал					
Всього сировини і матеріалів					
2. Відходи					
Кінці і обрізки габаритні					
Відходи, що підлягають реалізації					
Заготовка з відходів					
Чад					
Стружка вуглеводна					
Всього відходів					
3. Разом задано за вирахуванням відходів					
4. Додаткові матеріали					
Кільця і ніпеля					
5. Витрати по переділу, на освоєння виробництва					
6. Утрати від браку					
7. Травлення й термообробка					
8. Незавершене виробництво					
9. Виробнича собівартість		X			

Для складання калькуляції собівартості трубопрокатної продукції необхідно також додатково заповнити відомість витрат по переділу та на освоєння виробництва, яка наведена в таблиці 6.4.

Таблиця 6.4

Відомість витрат по переділу та на освоєння виробництва

Найменування статей витрат	За звітом				
	усього			на 1 тону	
	кіль- кість, т	ціна, грн.	сума, грн	кіль- кість, т	сума, грн
1	2	3	4	5	6
5.1. Паливо					
Газ природний, 1000 м ³					
Мазут					
Інші					
Разом в умовному					
5.2. Енергетичні витрати					
Електроенергія, кВт/годину					
Пара, Мкал					
Вода, м ³					
Вода свіжа, м ³					
Повітря, 1000 м ³					
5.3. Заробітна плата робітників цеху					
5.4. Відрахування на соціальне страхування					
5.5. Змінне обладнання					
5.6. Допоміжні матеріали					
5.7. Ремонт і утримування основних засобів					
5.8. Амортизація основних засобів					

Закінчення таблиці 6.4

1	2	3	4	5	6
5.9. Робота транспортних цехів заводу					
5.10. Інші витрати по переділу					
Разом витрати по переділу		X			

При складанні калькуляції собівартості трубопрокатної продукції дані з граф 2, 3 таблиці 6.1 переносяться до відповідних за змістом статей калькуляції в таблиці 6.3, 6.4 в графу «Усього», до якої входять підграфи 2-4. При цьому потрібно розрахувати ціну за 1 тону відповідного виду витрачених ресурсів (графа 3 в таблицях 6.3, 6.4). Крім того, для заповнення відомості витрат по переділу та на освоєння виробництва (таблиця 6.4) потрібно використовувати дані журналу господарських операцій (таблиця 6.2).

Показники витрачених ресурсів на одну тону трубопрокатної продукції обчислюються та вносяться до відповідних за змістом статей калькуляції у графу «На 1 тону» таблиць 6.3, 6.4, до якої входять підграфи 5, 6. Для обчислення кількості витрачених ресурсів на одну тону трубопрокатної продукції необхідно кількість, яка зазначена у графі «Усього», поділити на обсяг виробництва трубопрокатної продукції (п. 13 таблиці 6.1). Сума витрачених ресурсів на одну тону трубопрокатної продукції визначається діленням суми, яка зазначена у стовпці «Усього», на обсяг виробництва. При цьому обсяг виробництва трубопрокатної продукції можна розрахувати по кількості заданих сировини і матеріалів за винятком відходів і браку.

Після рознесення з таблиці 6.1 усіх витрат, які відносяться на собівартість трубопрокатної продукції, необхідно розрахувати підсумки за пунктами калькуляції, з урахуванням витрат по переділу та на освоєння виробництва, та виробничу собівартість трубопрокатної продукції. Зверніть увагу на те, що виробнича собівартість трубопрокатної продукції повинна співпадати з сумою по операції № 20 журналу господарських операцій.

6.2. Конкретні ситуації з обліку доходів підприємства

Рекомендована тривалість виконання завдання – 1 година.

Ціль виконання завдання – закріпити знання щодо відображення в бухгалтерському обліку операцій з реалізації готової продукції (товарів) та результатів діяльності.

Ситуація 1. ТОВ «Весна» реалізує готову продукцію з попередньою оплатою на суму 60000 грн (у тому числі, ПДВ). Собівартість продукції склала 4300 грн. Адміністративні витрати (зарплата персоналу) склали 1000 грн, витрати на збут (зарплата персоналу) – 800 грн.

Необхідно відобразити ситуацію в журналі господарських операцій; сформувати фінансовий результат, розрахувати та відобразити податок на прибуток.

Ситуація 2. ТОВ «ВЕГА» реалізує готову продукцію з відстрочкою платежу на суму 80800 грн (у тому числі ПДВ). Собівартість продукції складає 50000 грн. Адміністративні витрати (зарплата адміністративному персоналу) склали 2000 грн. Витрати на збут (витрачено паливо на доставку продукції) склали 1500 грн.

Необхідно відобразити ситуацію в журналі господарських операцій; сформувати фінансовий результат, розрахувати та відобразити податок на прибуток.

Ситуація 3. ТОВ «Хвиля» реалізує товар з відстрочкою платежу на суму 120000 грн (у тому числі ПДВ). Собівартість товару складає 70000 грн. Заробітна плата адміністративного персоналу склала 3000 грн. Заробітна плата служби збуту склала 2500 грн.

Необхідно відобразити ситуацію в журналі господарських операцій; сформувати фінансовий результат, розрахувати та відобразити податок на прибуток.

Ситуація 4. За наведеними нижче даними визначити фінансовий результат роботи підприємства:

- 1) нараховано дохід від здачі майна в оренду – 10000 грн;
- 2) нараховано дохід від реалізації товарів – 5600 грн;
- 3) нараховано витрати на заробітну плату відділу збуту – 8000 грн;

- 4) нараховані доходи майбутніх періодів – 7300 грн;
- 5) перерахована плата за періодичні видання – 3200 грн;
- 6) нараховано дохід у сумі нарахованих відсотків за облігаціями – 15000 грн;
- 7) сплачено заробітну плату адміністративному персоналу – 8500 грн;
- 8) визнано дохід у сумі роялті, нарахованого за використання нематеріальних активів – 12400 грн;
- 9) визнано витрати у сумі нарахованих відсотків за користування короткостроковими та довгостроковими кредитами банку – 800 грн.

Ситуація 5. Компанія, яка складає фінансову звітність за міжнародними стандартами, продала 100 телевізорів за ціною 120 у.о. за штуку. Собівартість кожного такого телевізору для компанії 90 у.о. Звичайно даний вид товару повертають 10% покупців.

Необхідно визначити суми виручки (доходу від реалізації продукції) та собівартості реалізованої продукції, які слід визнати в фінансовій звітності згідно з МСФО.

При вирішенні завдання слід враховувати, що згідно з МСФО (IFRS) 15 «Виручка» визнавати як доходи від реалізації продукції у звітності потрібно тільки найімовірнішу суму, очікувану до отримання, тобто показник виручки має бути мінімально коригованим у майбутньому. Щодо визнання собівартості реалізованої продукції згідно з МСФО, то воно здійснюється аналогічно національним положенням (стандартам) бухгалтерського обліку, тобто у сумі вартості відвантаженої продукції.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України від 16.11.2018 № 465-IX «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#n17>.
3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2099 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.
4. Інструкція «Про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій», затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.2099 № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
5. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / Н.С. Акімова, О.В.Топоркова, Т.А. Наумова, Н.С.Ковалевська, І.В.Янчева, В.В.Янчев. – Харків: Видавництво «Форт», 2016. – 447 с.
6. Бухгалтерський облік: у схемах і таблицях: Навч. посібник / О.В. Зінченко, Н.Й. Радіонова, Є.Б. Хаустова та ін.; під заг. ред. М.І. Скрипник. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 340 с.
7. Бухгалтерський облік: Навч. посібник. Частина I. Теорія бухгалтерського обліку / Г.О. Король, Р.Б. Сокольська, Т.В. Акімова, В.Д. Зелікман. – Дніпро: НМетАУ, 2017. – 208 с.
8. Бухгалтерський облік (загальна теорія): конспект лекцій в схемах і таблицях: Навч. посібник / Н.М. Малюга, В.М. Пархоменко – К.: ТОВ «Видавництво «Консультант», 2017. – 66 с.
9. Гудзь Н.В. Бухгалтерський облік: Навч. посібник для ВНЗ / Н.В. Гудзь, П.Н. Денчук, Р.В. Романів; М-во освіти і науки України. – 2-ге

вид., перероб. і доп. – К.: Центр учб. літ., 2016. – 424 с.

10. Король Г.О. Бухгалтерський облік. Частина III. Практика бухгалтерського обліку: Навч. посібник / Г.О. Король, Р.Б. Сокольська. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2009. – 44 с.

11. Скоробогатова Н.Є. Бухгалтерський облік: Навч. посібник / Н.Є. Скоробогатова. – К.: КПІ ім. Сікорського, вид-во «Політехніка», 2017. – 248с.

12. Ткаченко Н.М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 6-те вид. доп. і перероб. – К.: Алерта, 2013. – 982 с.

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013.

14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 19 «Виплати працівникам» від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_011.

15. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси» від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021.

16. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 «Основні засоби» від 01.01.2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014.

17. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 15 «Дохід від договорів з клієнтами» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. КОМПЛЕКСНЕ ЗАВДАННЯ З ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	5
2. ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ І КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ.....	25
3. ІМІТАЦІЙНА ВПРАВА ТА КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ З ОБЛІКУ ДОХОДІВ ПРАЦІВНИКІВ.....	39
4. КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ ТА ІМІТАЦІЙНІ ВПРАВИ З ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ.....	44
5. КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ ТА ІМІТАЦІЙНІ ВПРАВИ З ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	50
6. ІМІТАЦІЙНА ВПРАВА ТА КОНКРЕТНІ СИТУАЦІЇ З ОБЛІКУ ВИТРАТ, ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ.....	59

Підписано до друку 16.10.2020. Формат 60x84 1/16. Папір друк. Друк плоский.
Облік.-вид. арк. 4,06. Умов. друк. арк. 4,0. Замовлення № 86

Національна металургійна академія України
49600, м. Дніпро, пр. Гагаріна, 4

Редакційно-видавничий відділ НМетАУ